

DE ILLUMINATIE VAN 1788 TE WARMOND

door

A. G. VAN DER STEUR

Op 7 augustus 1788, een jaar volgend op dat waarin het incident te Goejanverwellesluis plaats vond, werd er ter gelegenheid van de 37ste verjaardag van Prinses **WILHELMINA FREDERIKA SOPHIA** van Pruisen, echtgenote van de erfstadhouder Prins **WILLEM V**, in verschillende steden en dorpen van Nederland, o.a. ock te Warmond, geillumineerd. Zo'n illuminatie was niet iets nieuws voor Warmond. In 1747 ¹⁾ werd o.a. een publikatie uitgegeven dat op 13 juni van dat jaar „ter betuiging van de publicque vreugde welke men gevoeld over de verheffing van den doorlugtigen vorst, den Heere Willem Carel Hendrik Friso, Prince van Orange en Nassauw tot stadhouder Capitein generaal en admiraal over de militie“ men zal gaan illumineren.

In 1766 ²⁾ wordt de Prins van Oranje beëdigd als erfstadhouder. Ook dan zal er geillumineerd worden. De regeling was toen als volgt : Verlichting van 's avonds 8 tot 12 uur; ieder doet dit voor zichzelf en illumineert zijn eigen huis; het afsteken van vuurwerk en het lossen van vreugdeschoten uit geweren is verboden.

In 1788 wordt dus weer iets dergelijks georganiseerd. Buiten de verlichting draagt ook een erepoort tot de algemene vreugde bij.

Om een geheel andere reden ontstaan er op de avond van de illuminatie moeilijkheden tussen verschillende groeperingen van Warmonds burgerij. Deze moeilijkheden waren van zo'n aard dat ze ettelijke pagina's van de registers uit de rechterlijke archieven vullen ³⁾.

De criminele rechtspraak werd uitgeoefend door de baljuw **CORNELIS LE CLERCQ** ⁴⁾ en door **GOSSE SCHOUMAN, JAN STROO, HENDRIK BARTIJN, PIETER BARTSE HOOGERVORST** en **DAMMAS VAN LEEUWEN** ⁵⁾ als Welgeboren Mannen.

In de vergadering van baljuw en Welgeboren Mannen van 8 augustus van dat jaar wordt door **SCHOUMAN** bekend gemaakt „dat

de meeste Roomsgezinden gister avond op de illuminatie door de anderen was wijsgemaakt dat het om hunne godsdienst te doen was." Hierdoor hadden de R.K. inwoners zich met stokken gewapend en was men slaags geraakt. Men besluit de predikant te Warmond en de R.K. priester te Sassenheim, „als waar de Roomsche ingezetenen dezer heerlijkheid parochieren" te verzoeken hun gemeenten te vermanen tot gehoorzaamheid aan de overheid.

Op 12 augustus wordt er echter weer vergaderd, want dan zijn er enige klachten binnengekomen.

Ten eerste een van **JAN PIJNAKER**, **HUIBERT WARMOND** en **GEERTJE HUISMAN**, dat een zekere **PIETER PIETERSE**, of **PIETER KRUL**, zich in het bijzonder op deze avond onledig had gehouden „de boel ereis op te schikken", een mes op de straatstenen had geslepen en met een houwer onder de arm had rondgelopen.

Ten tweede kwam er een klacht van **LODEWIJK VAN DER VALK** en **LODEWIJK HOPMAN**, schippers van **GOSSE SCHOUMAN**, tegen de vrouw van **MACHIEL VERMEULEN** wegens laster over de prinses.

Men besluit **PIETER PIETERSE** en Vrouw **VERMEULEN** te ontbieden, doch eerst nog even raad te vragen aan een „kundig rechtsgeleerde" hoe men deze zaak precies moest aanpakken.

Twee dagen later, op 14 augustus, heeft men weer een vergadering. Er zijn informaties ingewonnen bij de heer-fiscaal en bij de Leidse advocaat **LUSAC** en aldaar heeft men vernomen zonder bezwaar de twee bewuste personen te kunnen arresteren.

Allereerst verhoort men de R.K. **PIETER PIETERSE**, alias **PIETER KRUL**, wonende te Warmond, 21 jaar oud. Zoals gebruikelijk schreef men een verhoor geheel in als vragen en antwoorden. In een enigszins bekorte vorm volgt dit hieronder:

„V. Waar hij zich den 7e dezer heeft bevonden?

A. 's-Morgens aan 't haver maayen te zijn geweest op de krog, voorts thuis geweest, wat gegeten en geslaapen, en toe weer na de krog tot melkenstijd.

V. Of hij zich ook niet bevonden heeft in 't land van Berendonk op de nademiddag om te melken?

A. Ja, over de Leede in Zwanburg.

V. Of hij alleen van 't melken is gekomen, dan of er ook nog eenige andere lieden van 't melken kwamen?

A. Ja; heeft alleen het volk van Kouwenhoven, die in 't land aan 't melken waaren, en voorts het volk van Dirk Koning aan 't Couwenhoortje ⁶⁾ gezien.

- V. Wie die personen waaren?
- A. Huibert Warmond, Jan Pijnaker en de meid agter in 't praampje zittende ⁷⁾, alsmede de zoon van Jan van der Voet, genaamt Claas, welke hem agter 't bosje ⁶⁾ met een paard kwam tegenvaren.
- V. Of hij met die personen niet thuiswaarts is gevaaren?
- A. Ja, tot aan zijn sloot toe, bij 't bosje vandaan.
- V. Wat redewisseling hij wel met die persoonen heeft gehouden?
- A. Dat hij aan de knegt van Dirk Koning, genaamt Jan Pijnaker heeft gevraagd of hij meede naar Leyden gong, die daarop antwoorde dat weet ik nog niet. Dat hij ook aan Claas van der Voet heeft gevraagd of hij mee na de stad ging, om te kijken, die antwoorde dat weet ik nog niet, ik zou raden dat me maar thuis bleeven. Zegt voorts niet meer te weten. Zegt nader dat hij Jan Pijnaker vroeg hoe laat of hij naar de stad zou gaan dat hij daarop heeft geantwoord 9 of 10 uren, met bijvoeging we moeten eerst nog reis playsier op 't dorp hebben. Zegt nader tegen Huib Warmond toen hij in 't schuitje stapte of daar omtrent te hebben gezegt: Huib ze zeggen dat je vanavond de hal uit moet, welke daarop antwoorde 't ze1 zoon vaart niet loopen. Zegt nog nader bij de resumptie tegen 't volk van Koning nog te hebben gezegt: De grutter mag hem vanavond wel in huis houden, want ze willen vanavond na zijn huis toe, die zel een kwaaje bal loopen.
- V. Of hij zich in den avond van den 7 dezer niet op het Dorp heeft bevonden?
- A. Overal de heele straat over.
- V. Zo ja, waar?
- A. In 't vorig artikel.
- V. Wat hij daar heeft verricht?
- A. Playsirig geweest.
- V. Of hij zich niet heeft bevonden aan de eerepoort toen Jan de Wilde en Ary Heemskerk vegtende waren?
- A. Toen bij Daan Heinsbergen aan de deur en bij Hijn Bartijn aan 't muurtje te zijn geweest.
- V. Wat hij daar heeft verricht?
- A. Dat hij met de knegt van 't Posthuis, Jan van Loon, die vechtende persoonen van malkander heeft gegooyt en dat hij van Maarten Heinsbergen heeft gehoord dat Jan de Wilde zou gezegt hebben „Laten we de donder maar dood steeken” 't geen op hem, gevraagde, zou gezien hebben.

- V. Of hij bij die gelegenheid een mes getrokken heeft?
- A. Zulks niet te weten, want dat hij het schelden niet langer kun-
nende verdragen niet weet wat hij gedaan heeft want dat hij
was of hij *dul* was, vermits zij gezegt hadden: We geeven agt
papen om een stuiver en een fles wijwater toe, wat hem die
avond door een arbeider van Jan Berendonk, een Zwolsman,
bij de eerepoort verteld was. Dat hij ook heeft gehoord van de
zoon van Pieter Hoogervorst, al ten tijde van de Warmonder
Kermis, dat ze de Paape en de Keeze bij malkander *zoude* doen,
daarop een kerk bouwe en daar bovenop een galg en dan daar
de Paap laten preeken. Dat Bart ook had gezegt dat zulks bij
de koekkraam was uitgeroepen.
- V. Of hij ook met een mes op de straat geschraapt heeft?
- A. Zulks niet te weeten, want dat hij om 't gezegde van zijn geloof
was of hij *dul* was.
- V. Of *hij* gewoon is een mes bij zich te draagen?
- A. Ja altijd.
- V. Of hij ook een houwer dien avond heeft gedraagen?
- A. Geen houwer te hebben gehad, maar toe hij hoorde dat er
volk uit was om Rijnsburgers te halen, hij zich voorzien heeft
van een end kneppel en die onder zijn rok te hebben gehad.
- V. Of hij dan geen houwer heeft gehad toen hij de nagtwagt
heeft gehad de gepasseerde winter?
- A. Ja, maar deze te hebben verkogt. Dat hij ook nog een degen
heeft gehad, van Wijntje van der *Mey*, doch dat die is *meede*
genomen door Jacob van Leeuwen, welke hij eenige weken
geleeden daar na nog heeft gevraagd om ze weerom te geeven,
maar dat die antwoorde dat 't een oud ding was en er niets
aan verbeurd was."

Hier beëindigt men het eerste verhoor. Op dezelfde dag wordt
hem een tweede verhoor afgenomen, waaruit men echter niet veel
nieuws verneemt. Op de vraag of hij niet moest erkennen dat hij
verkeerd gehandeld had door eigen rechter te willen spelen, ant-
woordde hij dat dat wel waar was, maar dat hij zich niet graag
dood had willen laten steken. Tot zijn verschoning merkte hij
nog op dat alles kwam omdat „men op zijn geloof geschopt had”.
Ook al omdat hij gehoord had dat men de kapelaan goudsbloemen
had toegegooid, met de opmerking „Daar stinkert, daar heb je
oranje”. Tevens dat de kinderen, „die van 't *leeren* kwaamen ook al
het schelden voor papen en dergelijke” hadden moeten ondergaan.

De eis van de baljuw *luidde f 60.*— boete, ten bate van hem zelf,

en eventueel een nadere straf te bepalen door Welgeboren Mannen.

Bij de uitspraak verminderden Welgeboren Mannen de boete tot f 25.— en zagen van verdere straf af⁸⁾).

De tweede beklagde, Vrouw **VERMEULEN**, verschijnt op 3 september. Ze heet **JOANNA VAN HEYNSBERGEN**, ze is huisvrouw van **MACHIEL VERMEULEN**, 36 jaar oud en geboortig van Wateringen onder Delftland, ze woont te Warmond en is tapijtmaakster en kamerbehangster van beroep.

Zonder dat de beschuldiging wordt meedeeld begint men haar te verhoren. Uit dit verhoor, eveneens ingeschreven in vragen en antwoorden valt het volgende te reconstrueren :

Ze is in augustus met het schip van schipper **SCHOUMAN** van Amsterdam naar Warmond gevaren. In Haarlem, nadat het schip van de zeilmaker was weggevaaren, waarbij het veerschip enige tijd had stil gelegen, en nadat zij tevoren buiten Haarlem bij de scheepmaker **CORNELIS VAN DER BIJL** *geweest* waren *om teer*-kwasten te halen, had men naar aanleiding van een keeshond, die op de werf van de scheepmaker vast lag, een gesprek over de kezen gevoerd. Er werd gezegd dat het allemaal schelmen en landberoerders waren en dat het te wensen was dat ze allemaal opgehangen werden. Dit werd door de knechts van **SCHOUMAN**, **LODEWIJK VAN DE VALK** en **LODEWIJK HOPMAN**, de twee aanklagers, gezegd toentertijd. Vrouw **VERMEULEN** had daarop geantwoord : „Dan is de Heer van Warmond ook een landberoerder en een slechte“. **LODEWIJK HOPMAN** had hierop gezegd: „Neen, dat is alleen geen slechte, dat is ook een Arme-dief; die heeft al twee jaar lang het armegeld voor Hattem en Elburg opgehaald en het de **Armekas** onthouden.“ Vrouw **VERMEULEN** antwoordde toen : „Ik geloof dat ge dat net zo min waar kunt maken als de twee scheldbrokken die ik te Amsterdam in een koffiehuis ontmoette, welke zeiden dat ze moesten illumineren ter eere van Moffe **Wille-mientje** en zouden zien dat ze twee trinen kregen en geven die een brandende kaars in haar gat en zetten die voor ieder raam één; en wie weet of zij niet maar één dukaat in haar zak had, wanneer ze in Holland kwam, terwijl ze zich nu zoveel inbeeldde“.

Ze zei verder: „Als ik de Heer van Warmond was zou ik wel weten wat ik doen zou, evenals de kastelein te A'dam die de twee lui de deur uit gooide. Dan zou er eindelijk eens rust komen. Ik ben maar een burgermens, maar ik wil er wel een anker wijn aan geven, als men leven mocht in rust en vrede“.

Bij de verdere ondervraging bleek dat de lasterlijke praatjes over

Moffe Willemientje, die zij volgens de hierboven staande verklaring, de twee bezoekers van het koffiehuis in de mond gaf, haar door de twee aanklagers, **LODEWIJK VAN DER VALK** en **LODEWIJK HOPMAN** ⁹⁾, zelf in de mond gegeven werden. Ze worden voor baljuw en Welgeboren Mannen met elkaar geconfronteerd, maar de twee schippers bleven volhouden dat zij niet gesproken had over het koffiehuis, maar zelf de lasterpraatjes in de veerschuit had verteld.

Om uit de impasse te geraken ontbiedt men de koffiehuishouder uit Amsterdam. Hij heet **ERNST FREDERIK SCHUTTE**, woont in de Kromme Elleboogsteeg bij de beurs te Amsterdam. Hij verklaart voor het Warmondse gerecht dat er op de bewuste dag dat de heer en mevrouw Vermeulen bij hem waren twee personen binnen kwamen. De een was **CAREL LOUIS BERKEMEYER** en de ander een zadelmakerszoon uit Utrecht. Deze twee hadden de lasterlijke woorden over **Moffe Willemientje** gesproken, waarna hij hen de deur had uitgegooid.

Doordat deze verklaring geheel strookte met haar eigen lezing van het gebeurde werd **VERMEULEN** vrijgesproken.

Het uiteindelijk resultaat van deze illuminatiegeschiedenis was dus dat **PIETER PIETERSE** zich een vrij kleine boete op de hals gehaald had, maar ook dat de rechterlijke registers van Warmond op verschillende pagina's getuigen van het leven van de gewone man, een kleine tweehonderd jaar geleden.

In verband met het bovenstaande, dat zich voor een groot deel afspeelde in het veerschip van **SCHOUMAN**, kan nog worden vermeld dat deze **SCHOUMAN** op 17-3-1779 ¹⁰⁾ aangesteld werd als veerschipper van Warmond op Amsterdam. In 1792 werd in zijn plaats zijn minderjarige zoon aangesteld, met als zetschipper **LODEWIJK HOPMAN**. Het reglement waaraan men zich in 1792 te houden had is bewaard gebleven en zal hieronder volgen ¹¹⁾.

Het geeft een goed inzicht in de nog vrij kleine organisatorische gaven van ons voorgelacht, zoals bijv. blijkt bij de vaststelling van de vrachtprijzen: Een beste stoel: 3 stuivers, Een slegte dito: 2 stuivers. Een schilderij: 6 stuivers, Een kleiner: 3 stuivers.

Ook de overwegende invloed van de Heer van Warmond, nog vlak voor de omwenteling, komt hierin duidelijk naar voren.

Verder is het interessant te zien welke goederen men zo al vervoerde van en naar Amsterdam en Haarlem. De dagelijkse levensbehoeften kwamen uit Leiden, maar wijn, bier, olie, stijfjel, kandij, zeep, azijn etc. kwamen uit Amsterdam en Haarlem.

REGLEMENT OP HET VEERSCHIP NAAR AMSTERDAM

Vermits de **vrijwillige** afstand van Gosse Schouman. zich voor dezen genoemd hebbend **Cors** Schouman, aangesteld deszelfs'zoon Jan **Schouman** tot ordinaris veerschipper van onze voornoemde Vrije Heerlijkheid Warmond na de stad **Amsterdam** en de stad Haarlem, en **vermits** deszelfs **minderjaarigheid** tot zetschipper den persoon van Lodewijk Hopman, beide woonende te Warmond.

Nader reglement :

1. Dezelve zal alle Zondagen precies (behalven als door beslooten waater ofstormweer belet wierd) des morgens ten zes **uuren vaaren** van **Warmond** na Amsterdam en **weder** van daar alle Maandagen precies, op zijn laatst des avonds voor het boomsluiten, en zulks om geen reden hoegenaamt mogen agterlaten dan met ons consent of van onze officier.
2. Dezelve zullen verplicht wezen altoos hun vast domicilium binnen Warmond te houden en de waag aldaar zoveel mogelijk favoriseren, gelijk ook, zonder daarin nalatig te zijn, wekelijksch aan de Huize van Warmond aan te komen om te vernemen of er iets te bestellen of te belasten is.
3. Dezelve zal steeds moeten voorzien zijn van een behoorlijk digt schip in die staat en ordre, dat de goederen aan hun medegegeven en toevertrouwd daar in behoorlijk zijn verzorgd en bewaard voor verderf, nattigheid of andere ongemakken, op **poene**, dat indien eenige goederen **hoegenaamt** daardoor schade mogte koomen te lijden, zonder eenige tegenspraak, de in- en opgezetenen of diegeenen die dezelve hebben toevertrouwd en **meede** gegeven, kost en schadeloos zullen moeten worden vergoed.
4. **Zal** voorts gehouden zijn **deszelfs** vaste ligplaats te houden binnen Amsterdam in het **Rokkin**, alwaar de andere buiten veerschepen gewoonlijk leggen.
5. Wijders de goederen, gelden, koopmanswaaren en alle andere goederen hoegenaamt, zo die hij van Warmond naar Amsterdam en Haarlem, in het doorpasseren, zal varen, en aldaar moeten bestellen en bezorgen, als die hij van Amsterdam en Haarlem zal varen en aldus bestellen en bezorgen, gehouden zijn ten eersten, hetzij des morgens, middags, of avonds na zijn aankomst te moeten bezorgen en bestellen, en wanneer hij des avonds laat mogte aankoomen, alsdan des morgens vroeg van de **volgende dag** daaraan, op **yoene** van contrarie doende en daarvan overtuigt **wordende**, te **verbeuren** zijn vrachtloozen en een boete van drie guldens ten behoeve van de Heilige Geest Armen onzer Heerlijkheid Warmond, welke boete door den officier aanstonds zal geïnnet en door de bode opgehaald worden, alles bij weigering te verhaalen aan zijn persoon ofte geredste **goederen**.
6. **Verder** gehouden zijn zich nuchter en getrouw te gedraagen, vlijtig de in- en opgezetenen in de bedieninge van het veer ten **dienste** te staan en voorts zich **alzo** te gedragen als een getrouw en eerlijk schipper en **zetschipper** verplicht en gehouden is te doen, en eindelijk zig te reguleren naar de volgende vragtloozen :

Van een passagier —(guldens).6(stuivers).—(penningen).
Een brief -.2.-

Een klein mandje met een brief eraan —.4.—
 Een groote mand met een brief eraan —.6.—
 Een oxhoofd wijn 1.16.—
 Een anker wijn —.8.—
 Een half vat bier —.6.—
 Een vierde vat bier —.4.—
 Een aam oly —.12.—
 Een half aam —.6.—
 Een vierde boter —.6.—
 Een agste dito —.4.—
 Een zestiende dito —.2.—
 Een honderd pond kaas —.2.—
 Een enkele kaas —.2.—
 Een dito met een brief —.3.—
 Een trommeltje met een brief —.3.—
 Een grote dito —.4.—
 Een groote koffer —.8.—
 Een kleiner —.6.—
 Mondelinge boodschap —.2.—
 Klein pakje en brief —.3.—
 Wat grooter —.4.—
 Een enkele zak goed —.4.—
 Een last goed 3.—.—
 Een zak reuzel .2.8
 Een zak van Haarlem —.2.—
 Een vat rijst van Amsterdam —.10.—
 Een baal geerst —.6.—
 Een vaatje stijfzel —.4.—
 Een pot kandij —.2.—
 Een beste stoel —.3.—
 Een slegte dito —.2.—
 Honderd pond ijzer —.2.—
 Honderd guldens in geld —.2.—
 Een kalf —.12.—
 Een schaap —.8.—
 Een kabinet 1.—.—
 Een groote tafel —.6.—
 Een latafel —.10.—
 Een kinnetje zeep —.4.—
 Een anker sterken drank —.6.—
 Honderd pond zuiker of stroop met 't vat —.3.—
 Een zak plijster —.4.—
 Een bos beezems —.2.—
 Een schilderij —.6.—
 Een kleiner —.3.—
 Een varken —.12.—
 Een ton tras —.3.—
 Een anker wijnazijn van Haarlem —.2.—
 Een half vat azijn van Haarlem —.4.—
 Honderd pond koffij boonen —.2.—
 Van 20 tot honderd pond tabak —.2.—

Een **koehuid** —.2.—
Een **kalfsvel** —. 1 .—
Een **schapenvacht** —. 1.—
Een **koppel vogels, konijnen, haazen** of ander groot wild —.2.—
Een **mand met groente** —.4.—
Een **ton teer van Haarlem** —.6.—

Aldus geconsenteerd en aangesteld, binnen de stad Leyden, en met het **zeegel** onzer wapenen bekrachtigd op den zevenden January 1792,

(w. g.) **Hermina Jacoba Douarière** Baronesse van
Leyden, geboren Gravinne de Thom's,
Vrij Vrouwe van Warmond.

1) O. A. Gem. Warmond deel 9 fol. 186v d.d. 7-6-1747.

2) O. A. Gem. Warmond deel 9 fol. 191 d.d. 8-3-1766.

3) Algemeen Rijksarchief Den Haag: Rechterlijk archief Warmond B
XXIII nr. 32 Crimineel **Dingboek** 1788-1808, fol. 1 e.v.

4) **CORNELIS LE CLERCO** was geboren te Leiden. In 1776 was hij crimineel secretaris der Vrije en **Hoge Heerlijkheid** Warmond. Hii huwde 12 april 1778 te Warmond met **ANNA BOER**, geboren en wonend te Warmond. Tussen maart en september 1785 werd hij baljuw van Warmond. Op 3 september 1799 werd hij bij besluit van het uitvoerend bewind der Republiek van zijn functie ontheven, „daar hij zich continueel te buyten gaat aan het onmaatig gebruik van sterke drank, waardoor hij zich zeer ongeschikt en onbekwaam maakt om naar behoren zijn officie waar te nemen.”

5) Personalialia betreffende deze en de verdere in dit artikel genoemde personen zijn bekend bij schrijver **dezes** en ook te raadplegen in een manuscript van dit artikel dat berust bij de Biografische **Documentatie**-dienst der Nederlandse Genealogische Vereniging te Amsterdam.

6) Met het „**Couwenhoornje**” en „het **Bosje**” bedoelt men een klein houtbosje dat vroeger op het **Zuid-westelijkste** puntje van de **Zwanburgerpolder** stond, op de hoek van de Leede en de Grootte Sloot.

7) **DUS GEERTJE HUISMAN**

8) In later jaren is **PIETER PIETERSE** geen onbekende meer voor baljuw en Welgeboren Mannen van Warmond. Op 19 juli 1790 stond hij terecht voor een looddiefstal uit de schuit van Dammanian van Heynsbergen. Hij werd toen voor 20 jaar verbannen uit Holland en West Friesland. Op 14 februari 1791 wordt hij echter te Leiden gesignaleerd, gevangen genomen en naar Warmond gebracht. Op 16 februari staat hij dan weer terecht en vermeldt zijn belevenissen sinds 2 augustus 1790, de datum van zijn verbanning. Hij heeft werk gezocht op de Hoogeveen Benthuizen bij Rotterdam. bij Nieuwveen en bij Stomnwijk, maar dit was niet gelukt. „**Doch** toen hij bij Stompwijkop een **draay** sittende zijn **pijp** stopte kwam aldaar bij hem seecker iemand genaamt Teunis Lelijveld. aan wie hij vroeg of **deze** geen werk voor **hem wist**”. Deze wist **wel** iets'en sindsdien verdiende hij. Hij was nu naar Leiden gekomen om zijn moeder te bezoeken in „**De Wildeman**” en om naar de kerk te gaan, volgens zijn **zeggen**. Van te **voren** was hij echter in een andere herberg opgepakt.

Men geloofde waarschijnlijk deze goede bedoelingen niet helemaal,

want hij werd op 2 maart wederom verbannen voor 20 jaar en daarboven nog veroordeeld tot vier jaar werkhuis.

In februari 1792 lezen we een verzoek van **MARIA HENDRIKS KROON**, weduwe van **JAN PIETERS**, of haar oudste zoon Pieter, die gedetineerd is op het Gravensteen te Leiden, daar ontslagen kan worden omdat ze anders geen inkomen meer heeft en zich tot armmeesters zou moeten wenden. Of dit verzoek in goede aarde is gevallen wordt niet vermeld. (R. A. Warmond B XXIII no 32.)

⁹⁾ Ook **LODEWIJK HOPMAN** en **LODEWIJK VAN DER VALK** waren geen onbekenden voor de baljuw. Vijf maanden voor deze aanklacht waren er moeilijkheden geweest bij de begrafenis van de heer **DANIEL HAVART**. Deze was op de avond van de 8ste februari 1788 begraven bij de oude St. Matthijskerk te Warmond. De drager van de baar, **CORNELIS GEESDORP**, en de lantaandrager, **CLAAS NIEUWENHUIZEN**, waren aangerand en „gewelddadig geslagen” door verschillende inwoners. Verder waren de ruiten ingeslagen bij genoemde Geesdorp, bij **DAMMIANIS VAN HEYNSBERGEN**, bij de chirurgijn **POTGIETER** en bij de gaarder van 's lands onbeschreven of gemeenlandsmiddelen **SPRUYT**. Tot de daders behoorden o.a. de beide knechts van **SCHOUMAN** (R. A. Warmond B XXIII nr. 31 d.d. 9-2-1788).

Op 8 augusteus 1788 had **LODEWIJK HOPMAN** aan **CLAAS KORTEKAAS** een klap gegeven. Tevens had hij toen 's nachts beschenken bij **PLEUNTJE HEYNSBERGEN** op de deur gebonsd en de ruiten ingeslagen, terwijl haar ouders uit waren (R. A. Warmond B XXIII nr. 32).

¹⁰⁾ O. A. Gem. Warmond deel 9 fol. 227.

¹¹⁾ O. A. Gem. Warmond deel 10 fol. 84 Vs.

BRAND IN HET HUIS GERECHT 10

door

F. A. LE POOLE

6 januari 1959 was het 70 jaar geleden, dat de mooie 17de-eeuwse gevel (in de gevelstenen stond ANNO 1632) van Gerecht 10, door brand ernstig werd beschadigd *.

Hier volgt een beschrijving van die brand, zoals die voorkwam in het Leidsch Dagblad : „Wanneer dat zoo met de branden voortgaat, belooft 1889 voor Leiden een berucht brandjaar te worden”, was ongetwijfeld de gedachte van menigeen, die zich die namiddag, hetzij met of zonder schaatsen op het hooren van het brandklokgelui spoedde naar het Gerecht, alwaar het huis, bewoond door den heer L. G. LE POOLE door het vuur met vernieling werd